

Ціннісні орієнтації подружжя як чинник психологічного здоров'я сім'ї

Kramchenkova V.O. Value orientations of the spouses as a psychological family health factor / V.O. Kramchenkova // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostiuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufrieva. – Issue 33. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2016. – P. 327–338.

В.О. Крамченкова. Ціннісні орієнтації подружжя як чинник психологічного здоров'я сім'ї. У статті проаналізовано взаємозв'язок ціннісних орієнтацій подружжя та психологічного здоров'я сім'ї. За допомогою опитувальника В.В. Століна досліджено рівень задоволеності шлюбом та відібрано подружжя із достатнім рівнем цього показника. Визначено якісні показники психологічного здоров'я сім'ї, які характеризують міру її благополуччя, зокрема, схожість сімейних цінностей, функціонально-рольову узгодженість, соціально-рольову адекватність в сім'ї, адаптивність у мікросоціальних стосунках, спрямованість на сімейне довголіття за допомогою низки методик діагностики психологічного здоров'я В.С. Торохтія. Проведено порівняльний аналіз особливостей сімейної взаємодії чоловіків та жінок. Встановлено, що у подружніх пар із достатнім рівнем задоволеності шлюбом середній рівень функціонально-рольової узгодженості, спрямованості на сімейне довголіття, рольової адекватності та адаптивності в мікросоціальних стосунках, але низький рівень подібності сімейних цінностей. Шляхом кореляційного аналізу визначено характер взаємозв'язку між компонентами психологічного здоров'я та задоволеністю шлюбом подружніх пар. Показано, що задоволеність шлюбом визначається такими компонентами психологічного здоров'я сім'ї, як спрямованість на сімейне довголіття, функціонально-рольова узгодженість та адаптивність у мікросоціальних стосунках. Досліджено особливості індивідуальних ціннісних орієнтацій чоловіків та жінок, які задоволені шлюбом, за допомогою тесту ціннісних орієнтацій Ш. Шварца. Показано, що чоловікам властиві такі ціннісні орієнтації, як «стимуляція», «досягнення», «влада», які забезпечують їх домінуюче становище в сімейних стосунках. Для жінок характерна перевага таких цінностей, як «універсалізм», «конформізм» і «доброта», що вважаються типово фемініними. Встановлено кореляційні зв'язки показників психологічного здоров'я сім'ї та ціннісних орієнтацій у подружніх пар, що задоволені шлюбом. Показано, що спрямованість на сімейне довголіття корелює із цінностями «тради-

ції» та «безпека», функціонально-рольова узгодженість – із цінностями «стимуляція» та «універсалізм». Отримані дані узагальнено та представлено у вигляді таблиць і кореляційних плеяд. В якості перспективного напрямку подальших досліджень може бути вивчення системних характеристик функціонування сімей із порушеннями психологічного здоров'я.

Ключові слова: подружжя, психологічне здоров'я сім'ї, схожість сімейних цінностей, функціонально-рольова узгодженість, соціально-рольова адекватність, адаптивність в мікросоціальних стосунках, спрямованість на сімейне довголіття, задоволеність шлюбом, ціннісні орієнтації.

В.А. Крамченкова. Ценностные ориентации супругов как фактор психологического здоровья семьи. В статье проанализирована взаимосвязь ценностных ориентаций супругов и психологического здоровья семьи. С помощью опросника В.В. Столина исследован уровень удовлетворённости браком и отобраны супруги с достаточным уровнем этого показателя. Определены качественные показатели психологического здоровья семьи, которые характеризуют степень её благополучия, а именно, сходство семейных ценностей, функционально-ролевая согласованность, социально-ролевая адекватность в семье, адаптивность в микросоциальных отношениях, направленность на семейное долголетие, с помощью батареи методик диагностики психологического здоровья В.С. Торохтия. Проведён сравнительный анализ особенностей семейного взаимодействия мужчин и женщин. Установлено, что у супружеских пар с достаточным уровнем удовлетворённости браком средний уровень функционально-ролевой согласованности, направленности на семейное долголетие, ролевой адекватности и адаптивности в микросоциальных отношениях, но низкий уровень сходства семейных ценностей. Путём корреляционного анализа определён характер взаимосвязи между компонентами психологического здоровья и удовлетворённостью браком супружеских пар. Показано, что удовлетворённость браком определяется такими компонентами психологического здоровья семьи, как направленность на семейное долголетие, функционально-ролевая согласованность и адаптивность в микросоциальных отношениях. Исследованы особенности индивидуальных ценностных ориентаций мужчин и женщин, удовлетворённых браком, с помощью теста ценностных ориентаций Ш. Шварца. Показано, что мужчинам свойственны такие ценностные ориентации, как «стимуляция», «достижение», «власть», обеспечивающие их доминантное положение в семейных отношениях. Для женщин характерно преобладание таких ценностей, как «універсалізм», «конформізм» і «доброта», которые считаются типично феминными.

Установлены корреляционные связи показателей психологического здоровья семьи и ценностных ориентаций у супружеских пар, удовлетворённых браком. Показано, что направленность на семейное

долголетие коррелирует с ценностями «традиции» и «безопасность», а функционально-ролевая согласованность – с ценностями «стимуляция» и «универсализм». Полученные данные обобщены и представлены в виде таблиц и корреляционных плеяд. В качестве перспективного направления дальнейших исследований может быть изучение системных характеристик функционирования семей с нарушениями психологического здоровья.

Ключевые слова: супруги, психологическое здоровье семьи, сходство семейных ценностей, функционально-ролевая согласованность, социально-ролевая адекватность, адаптивность в микросоциальных отношениях, направленность на семейное долголетие, удовлетворённость браком, ценностные ориентации.

Постановка проблеми. Вивчення ціннісно-сміслової сфери особистості, що включає систему цінностей і особистісних сенсів, представляє особливий інтерес для сучасної психології, тому що аналіз цінностей дозволяє простежити закономірності розвитку суспільства. Дослідження цих феноменів передбачає з'ясування їх впливу на різні сфери життєдіяльності людини. Сучасне суспільство позбавлене певних внутрішніх стабілізаторів, які б могли протидіяти кризі цілісності і соціальної ідентичності. Тому багато дослідників вважають необхідним ретельне вивчення структури і динаміки цінностей. Велике значення має дослідження цінностей, що відносяться до шлюбно-сімейної сфери, оскільки саме характер сімейних цінностей визначає суспільні стосунки.

Аналіз останніх досліджень. Проблема ціннісних орієнтацій особистості докладно розглядається в психологічних дослідженнях [1; 4; 7]. Визначаються взаємозв'язок і взаємна детермінація цінностей і культури в суспільстві (Г. Лотце, В. Виндельбанд, Г. Риккерт та ін.), досліджується особистість як центральне ядро «царства цінностей» (М. Шелер, Р. Перрі та ін.), вивчаються смислові орієнтири цінностей (М. Хайдеггер та ін.), роль цінностей у формуванні цілей і норм поведінки та ідеалів як головних рушійних сил життєдіяльності особистості (М. Вебер, Е. Дюркгейм та ін.). Багато уваги приділяється проблемі класифікації цінностей в дослідженнях Г. Мюнстерберга, М. Рокича, В. Франкла та ін. Вагомий внесок у розвиток теорії цінностей внесли Б.Г. Ананьев, О.Ф. Лазурський, О.М. Леонтьев, В.М. Мясищев, С.Л. Рубінштейн, Д.Н. Узнадзе та ін. При цьому більшість дослідників вважають ціннісні орієнтації ядром спрямованості особистості (Б.Г. Ананьев, С.Л. Рубінштейн, О.М. Леонтьев та ін.). Розвиток сім'ї з точки зору зміни сімейних цінностей в історичному процесі розглядається в роботах Л.Д. Шнейдер [7].

Проблема психологічного здоров'я особистості і сім'ї розробляється в працях таких учених як Н.С. Братусь, І.В. Дубровіна, В.Е. Пахальян, В.І. Слободчиков, В.С. Торохтій, О.В. Хухлаєва, та ін. Найбільш розроблена категорія психологічного здоров'я сім'ї у роботах В.С. Торохтія [6], який виділив компоненти сімейного здоров'я та розглянув особливості його прояву.

Проведений аналіз літературних джерел показує, що питання індивідуальних та сімейних цінностей в подружній парі і впливу їх на психологічне здоров'я сім'ї потребує додаткових досліджень.

Мета статті: дослідити ціннісні орієнтації подружжя та встановити їх взаємозв'язок із показниками психологічного здоров'я сім'ї.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводилося за методиками: тест ціннісних орієнтацій Ш. Шварца [2]; тест-опитувальник задоволеності шлюбом В.В. Століна [5]; батарея методик діагностики психологічного здоров'я В.С. Торохтія [6]. Для математико-статистичної обробки даних використані t -критерій Стюдента та коефіцієнт кореляції Пірсона (r_p). У дослідницьку вибірку увійшло 30 подружніх пар віком від 25 до 49 років, із шлюбним стажем від 5 до 20 років. Вікове співвідношення у подружніх парах становить 3-7 років. Вибірка досліджуваних характеризується соціально-економічною однорідністю та подібністю умов життя.

На першому етапі дослідження було відібрано 30 подружніх пар, які характеризувалися достатньою задоволеністю шлюбом (середній показник $36,35 \pm 10,25$ у жінок та $38,92 \pm 4,19$ у чоловіків), при цьому переважала виражена задоволеність шлюбом (79,2%). Статистично значущих відмінностей між мірою задоволеності шлюбом у чоловіків та жінок встановлено не було. Також на першому етапі було визначено показники психологічного здоров'я сім'ї та досліджено їх взаємозв'язки із задоволеністю шлюбом.

Показники психологічного здоров'я сім'ї створюють загальний психологічний портрет сучасної сім'ї і, передусім, характеризують міру її благополуччя. У комплексній оцінці психологічного здоров'я сім'ї найбільш значимі схожість сімейних цінностей, функціонально-ролева узгодженість, соціально-ролева адекватність в сім'ї, адаптивність в мікросоціальних стосунках, спрямованість на сімейне довголіття [3; 6].

Дослідження компонентів психологічного здоров'я сім'ї показали, що середнє значення показника узгодженості сімейних

цінностей становить $0,56 \pm 0,24$, що відповідає слабкому ступеню схожості. При цьому переважна кількість опитуваних (66,0%) мають низький рівень подібності сімейних цінностей (табл. 1). Узгодженість сімейних цінностей виступає одним з важливих компонентів психологічного здоров'я родини. Подібність сімейних цінностей виступає певною соціально-психологічною рисою, яка відображує єдність поглядів, ставлень членів родини до загальнолюдських норм, правил, принципів виховання дітей [3; 5]. Низький рівень подібності сімейних цінностей, що характерний для досліджуваних пар, може свідчити про різноманітність, протилежність поглядів і світогляду подружжя в цілому.

Таблиця 1**Розподіл подружніх пар за показниками психологічного здоров'я сім'ї**

Компоненти здоров'я сім'ї	Розподіл за рівнями (%)		
	Високий	Середній	Низький
Узгодженість сімейних цінностей	6,6	26,4	66,0
Функціонально-рольова узгодженість	14,2	85,8	0,0
Спрямованість на сімейне довголіття	29,7	70,3	0,0

За результатами дослідження середній показник функціонально-рольової узгодженості у подружніх пар становить $0,65 \pm 0,13$. Для більшості подружніх пар характерним є середній (85,8%) та високий (14,2%) рівні функціонально-рольової узгодженості (табл. 1). Функціонально-рольова узгодженість виступає одним з провідних компонентів психологічного здоров'я родини і може бути позначена як його динамічний показник, який відображує поточний та потенційний рівні готовності членів сім'ї до узгодження між собою внутрішньородинних дій.

За результатами дослідження спрямованості подружніх пар на сімейне довголіття було встановлено, що середній рівень даного показника становить $0,68 \pm 0,07$. Високий рівень спрямованості на сімейне довголіття (29,7% досліджуваних) характеризує активний тип сімейної взаємодії. Це означає, що для досліджуваних характерна оптимальність контактів в усіх сферах життєдіяльності сім'ї та необхідна міцність і тривалість комунікацій. Цьому рівню відповідають розуміння своєї ролі у розвитку сімейних взаємин, пріоритет сімейних планів над особистими, урахування факторів стабілізації сім'ї, прагнення до спільного вирішення актуальних і перспективних проблем сім'ї.

Середній рівень спрямованості подружніх пар на сімейне довголіття (70,3% досліджуваних) відповідає наявності сімей-

но значущих мотивів, позицій і поглядів. Внутрішнє ставлення досліджуваних може виражатися як у повазі, так і в неповазі, довірі – недовірі, задоволеності – незадоволеності, турботі – байдушності, терпимості – нетерпимості і т.п. Інтенсивність контактів, їх зміст, привабливість, конструктивність у визначенні перспектив носять вибіркового, а інколи і тимчасовий характер. Прагнення до узгодження цілей, планів, способів їх досягнення виражено слабо. Активність в досягненні цілей сім'ї вибіркова (табл. 1). У жодній сімейній парі не виявлено низький рівень спрямованості на сімейне довголіття.

Сімейна взаємодія подружжя є проявом соціально-рольової адекватності поведінки та адаптивності в сім'ї. У змістовному плані соціально-рольова адекватність – це здатність подружжя самостійно діяти для досягнення найближчих і перспективних цілей, розумно розподіляти поточну роботу, здатність до ефективного контролю і корекції індивідуальних дій. Адаптивність у мікросоціальних стосунках характеризує включеність особистості в процес спільної сімейної діяльності. Успішна міжособистісна адаптація передбачає емоційну близькість, високий ступінь взаєморозуміння, розвиток уміння організації поведінкових взаємодій.

Як показують результати дослідження (табл. 2), середні значення показника рольової адекватності і у чоловіків, і у жінок відповідають середньому рівню. Отже, досліджувані володіють широким рольовим репертуаром, але мають деякі труднощі у реалізації сімейних ролей, не завжди вміють влучно використовувати ролі, що адекватні ситуації.

Таблиця 2

Показники сімейної взаємодії

Компоненти сімейної взаємодії	Показники за групами (M±σ)		t-Стюдента
	Жінки	Чоловіки	
Соціально-рольова адекватність	0,67±0,14	0,74±0,16	-1,34
Адаптивність у мікросоціальних стосунках	0,68±0,06	0,69±0,07	-0,33

Примітка: тут і далі * – на рівні значущості $p < 0,05$, ** – на рівні значущості $p < 0,01$

Встановлено, що середній рівень адаптивності у мікросоціальних стосунках є характерним як для чоловіків, так і для жінок (0,69±0,07 та 0,68±0,06 відповідно). Це характеризує їх здатність пристосовуватися до змін у психологічному кліматі

їх сім'ї. Такі особистості вміють пристосовуватись до індивідуальних особливостей виявлення характеру, змін настрою членів родини. Характерним є переважання у сімейних відносинах балансу цілей і результатів взаємодії, гармонійного розвитку емоційної, інтелектуальної і поведінкової сторін процесу відносин в новій обстановці. Досліджувані можуть досягати синхронності емоційних станів зі своїми близькими, нерідко отримують і можуть самі надати психологічну підтримку іншому, правильно реагують на його стан, але інколи вони діють на свій розсуд і можуть бути втягнуті у конфлікт.

За результатами визначення характеру взаємозв'язку між компонентами психологічного здоров'я та задоволеності шлюбом подружніх пар (рис.1), встановлено, що показник задоволеності шлюбом має статистично значущі зв'язки з адаптивністю у мікросоціальних стосунках (0,543, $p < 0,01$), функціонально-рольовою узгодженістю, спрямованістю на сімейне довголіття (0,467, $p < 0,05$) та функціонально-рольовою узгодженістю (0,406, $p < 0,05$).

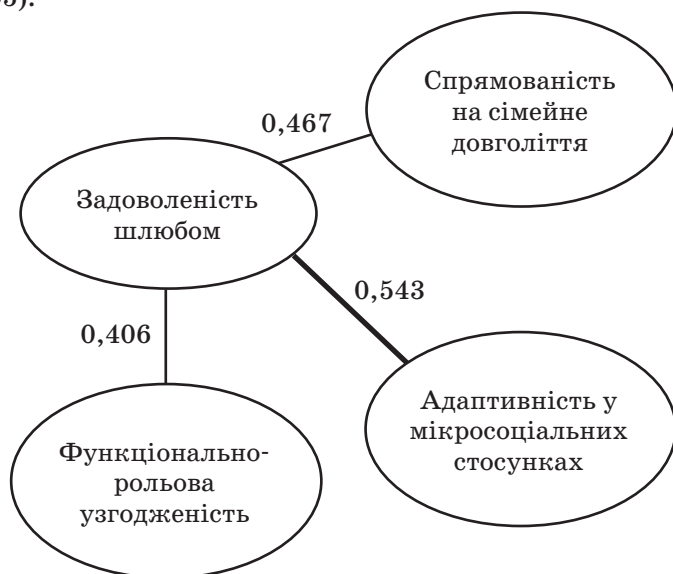

Рис. 1 Взаємозв'язок задоволеності шлюбом із компонентами психологічного здоров'я сім'ї

Умовні позначення: тут і далі

———— позитивний зв'язок на рівні значущості $p < 0,01$

----- позитивний зв'язок на рівні значущості $p < 0,05$

Тобто подружжя задоволене шлюбом тоді, коли обидва вміють пристосовуватись до характеру та особливостей поведінкових реакцій один одного, орієнтовані на сімейне довголіття, тобто прагнуть прожити все своє життя разом, мають у сім'ї налагоджений розподіл функцій і ролей, кожний з членів сім'ї відповідає за виконання певних життєвих завдань. Отже, вміння адаптуватися до змін у сімейному мікрокліматі є передумовою встановлення задоволеності шлюбом.

Психологічне здоров'я – це інтегральний показник функціонування сім'ї. Психологічне здоров'я сім'ї як багаторівнева якість її життєдіяльності характеризується адекватністю соціально-психологічних процесів, які в ній протікають. Психологічне здоров'я сім'ї детерміноване багатьма чинниками: соціальним, економічним, біологічним, психологічним, зокрема індивідуальними ціннісними орієнтаціями подружжя. Цінності, як відомо, складають ядро культури, а цінності особистості акумулюють в собі основний зміст її духовного світу [1; 6].

На другому етапі дослідження було встановлено, якими цінностями керуються задоволені шлюбом подружжя та визначено кореляційні зв'язки показників психологічного здоров'я сім'ї та ціннісних орієнтацій. За результатами дослідження ціннісних орієнтацій було встановлено, що жінки на рівні нормативних ідеалів віддають перевагу цінностям «універсалізм», «конформізм» та «доброта». Для чоловіків характерними є цінності «досягнення», «стимуляція», «влада» та «гедонізм» (табл.3).

Таблиця 3

Показники ціннісних орієнтацій особистості подружжя

Цінності особистості	Показники за групами (M±σ)		t-Студента
	Жінки	Чоловіки	
Конформізм	4,93±0,74	2,15±0,87	6,44**
Традиції	3,94±0,42	3,15±0,98	0,65
Доброта	3,76±1,11	2,18±1,54	3,52*
Універсалізм	4,08±1,25	3,53±1,45	1,46
Самостійність	3,02±0,87	4,74±0,98	-2,02
Стимуляція	3,11±0,86	5,05±0,74	-5,14**
Гедонізм	3,07±1,42	4,54±1,12	-1,12
Досягнення	3,04±1,02	5,12±1,01	-4,74**
Влада	2,54±0,93	4,76±1,11	-3,84*
Безпека	3,22±1,14	3,14±1,47	0,15

Жінки керуються такими цінностями, які традиційно вважаються типово жіночими і забезпечують відповідність стереотипним суспільним вимогам до жінок. Так, ідеальна жінка має бути м'якою, толерантною, слухняною, керуватися принципами чоловіка. Також суспільство вимагає бути доброю та доброзичливою. Саме за такими шкалами показники цінностей у жінок виражені більше, ніж у чоловіків, на статистично значущому рівні. У чоловіків переважають цінності «стимуляція», «досягнення», «влада», порівняно із жіночою вибіркою. Так, чоловіки у більшій мірі, ніж жінки прагнуть до новизни, задоволення, влади та успіху.

Встановлено взаємозв'язок ціннісних орієнтацій із компонентами психологічного здоров'я сім'ї. Результати кореляційного аналізу представлено на рис. 2.

Рис. 2. Взаємозв'язок ціннісних орієнтацій із компонентами психологічного здоров'я сім'ї

Визначено статистично значущий зв'язок між спрямованістю на сімейне довголіття і ціннісною орієнтацією «тра-

диції» (0,473, $p < 0,05$) та ціннісною орієнтацією «безпека» (0,368, $p < 0,05$). Встановлено статистично значущий зв'язок між функціонально-рольовою узгодженістю і цінністю «стимуляція» (0,438, $p < 0,05$) та цінністю «універсалізм» (0,403, $p < 0,05$).

Отже, подружжя, які керуються у житті традиційними цінностями, спрямовані на подружнє довголіття та прагнуть до відчуття захищеності та безпеки у сім'ї. Можна зробити висновок, що підтримка традиційних, іноді консервативних поглядів на сімейні стосунки, ролі чоловіка та жінки пов'язана із прагненням чоловіка та жінки прожити разом все життя. Прагнення до розуміння та визнання всіх інших людей, толерантне ставлення до них, піклуванні про благополуччя, пов'язане із вмінням узгоджувати свої функції та ролі у сім'ї. При цьому подружжя, які прагнуть до новизни та нових вражень, вміють узгоджувати свої сімейні ролі. Тобто, залежно від ситуації чоловік та жінка грають різні ролі. Чим більше нових ситуацій і вражень у їх житті, тим багатший їх рольовий репертуар. Гнучкі у здійсненні своїх ролей чоловіки та жінки виявляють розуміння, емпатію та толерантність.

Висновки. Встановлено, що у подружніх пар із достатнім рівнем задоволеності шлюбом переважає середній рівень функціонально-рольової узгодженості, спрямованості на сімейне довголіття, рольової адекватності та адаптивності у мікросоціальних стосунках, але низький рівень подібності сімейних цінностей. При цьому задоволеність шлюбом визначається такими компонентами психологічного здоров'я сім'ї, як спрямованість на сімейне довголіття, функціонально-рольова узгодженість та адаптивність у мікросоціальних стосунках. Чоловікам, які задоволені шлюбом, властиві такі ціннісні орієнтації, як «стимуляція», «досягнення», «влада», які забезпечують їх домінантне положення в сімейних стосунках. Для жінок із достатнім рівнем задоволеності шлюбом характерна перевага таких цінностей, як «універсалізм», «конформізм» та «доброта», що вважаються типово фемінними. Показники психологічного здоров'я сім'ї позитивно пов'язані із ціннісними орієнтаціями подружжя. При цьому спрямованість на сімейне довголіття корелює із цінностями «традиції» та «безпека», функціонально-рольова узгодженість – із цінностями «стимуляція» та «універсалізм». Перспективним напрямом подальших досліджень може бути вивчення системних характеристик функціонування сімей із порушеннями психологічного здоров'я.

Список використаних джерел

1. Андреева Т.В. Семейная психология / Т.В. Андреева. – СПб. : Речь, 2004. – 244 с.
2. Карандашев В.Н. Методика Шварца для изучения ценностей личности: концепция и методическое руководство / В.Н. Карандашев. – М. : Речь, 2004. – 72 с.
3. Крамченкова В.О. Психологія сім'ї / В.О. Крамченкова. – Х. : Новое слово, 2010. – 238 с.
4. Петровский В.А. Личность в психологии: парадигма субъектности / В.А. Петровский. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1996. – 512 с.
5. Райгородский Д.Я. Психология семьи / Д.Я. Райгородский. – Самара : БАХРАХ-М, 2000. – 752 с.
6. Торохтий В.С. Психологическое здоровье семьи / В.С. Торохтий, О.Г. Прохорова. – М. : КАРО, 2009. – 160 с.
7. Шнейдер Л.Д. Семейная психология / Л.Д. Шнейдер. – М. : Академический Проспект; Екатеринбург : Деловая книга, 2006. – 768 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Andreeva T.V. Semejnaja psihologija / T.V. Andreeva. – SPb. : Rech', 2004. – 244 s.
2. Karandashev V.N. Metodika Shvarca dlja izuchenija cennostej lichnosti: koncepcija i metodicheskoe rukovodstvo / V.N. Karandashev. – M. : Rech', 2004. – 72 s.
3. Kramchenkova V.O. Psihologija sim'i' / V.O. Kramchenkova. – H. : Nove slovo, 2010. – 238 s.
4. Petrovskij V.A. Lichnost' v psihologii: paradigma sub'ektnosti / V.A. Petrovskij – Rostov-na-Donu : Feniks, 1996. – 512 s.
5. Rajgorodskij D.Ja. Psihologija sem'i / D.Ja. Rajgorodskij – Samara : BAHRAH-M, 2000. – 752 s.
6. Torohtij V.S. Psihologicheskoe zdorov'e sem'i / V.S. Torohtij, O.G. Prohorova. – M. : KARO, 2009. – 160 s.
7. Shnejder L.D. Semejnaja psihologija / L.D. Shnejder. – M. : Akademicheskij Prospekt; Ekaterinburg : Delovaja kniga, 2006. – 768 s.

V.O. Kramchenkova. Value orientations of the spouses as a psychological family health factor. The paper analyzed the correlation of value orientations of the spouses and family psychological health. The level of marriage satisfaction was researched by the questionnaire of V.V. Stolin. The spouses with a sufficient level of this index were selected. Quality indicators of psychological health of the family, which is characterized by the

measure of its welfare, namely, the similarity of family values, the functional-role coordination, social-role adequacy in the family, adaptability in microsocial relationship, focus on marital longevity have been identified, by a battery of psychological health diagnostic techniques of V.S. Torokhtii. The comparative analysis of the features of family interaction of men and women was conducted. It was found that couples with a sufficient level of marriage satisfaction have an average level of functionally-role coordination, focus on marital longevity, role adequacy and adaptability in microsocial relationship, but a low level of similarity of family values. By correlation analysis it was determined the nature of the relationship between the components of psychological health and marital satisfaction of couples. It is shown that marriage satisfaction is determined by such components of psychological health of the family as the focus on marital longevity, functional-role coordination and adaptability in microsocial relationship. With the help of the test of value orientations of Sh. Schwartz the individual features of value orientations of men and women being satisfied with the marriage are studied. It has been shown that men are characterized by such values, as «stimulation», «achievement», «power» to ensure their dominant position in family relations. Women are characterized by the predominance of such values as «universalism», «conformism» and «kindness», which are considered typically feminine. The correlation between indicators of psychological health and family value orientations of couples satisfied with the marriage is established. It is shown that the orientation on marital longevity is correlated with the values of «tradition» and «safety». It was found that the functional-role coordination correlates with the values of «stimulation» and «universalism». These data are summarized and presented in the form of tables and pleiades of correlation. A promising area of further research may be systemic study of the functioning of families with psychological health problems.

Key words: spouses, the psychological health of the family, the similarity of family values, the functional-role coordination, social-role adequacy, adaptability in microsocial relationship, focus on marital longevity, marriage satisfaction, value orientations.

Received February 08, 2016

Revised March 15, 2016

Accepted April 25, 2016